

»Zame, kot slovenskega predsednika, kot prepričanega Evropejca in Primorca, ki je zrasel v multikulturnem okolju in verjame v skupno prihodnost in sodelovanje, je danes slovesen dan. Še posebej zato, ker umešča slovensko avtohtono narodnostno manjšino v ta prostor na način, ki nakazuje nove horizonte njenega obstanka in krepitve. In posebej zato, ker se tudi s tem daje slovensko-italijanskemu prijateljstvu pečat iskrenosti, medsebojnega spoštovanja in sodelovanja.«

Borut Pahor na včerajšnji slavnostni seji v Trgovskem domu

PRESEDNIKOV SPREHOD PO GORICI

»V spominu imam živahnější Raštel«

Vabilo na slavnostno sejo Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje je bilo za slovenskega predsednika Boruta Pahorja tudi priložnost za sprehod po mestu, ki ga je kot mladenič, ko je še živel v Šempetru, dobro poznal. V Gorico se je Pahor pripeljal iz Vipave, kjer je obiskal dvorec Lanthieri, malo pred 10.30. Ob izstopu iz avtomobila na goriškem Travniku, ki so ga že več ur nadzorovali policisti, je visokega gosta sprejela množica upraviteljev, politikov in predstavnikov ustanov, nato pa so ga goriški župan Ettore Romoli, novogoriški župan Matej Arčon, veleposlanika Iztok Mirosič in Rossella Franchini Sherifis, bivši župan in soustanovitelj EZTS-ja Mirko Brulc, predsednik deželne sveta Igor Gabrovec in drugi navzoči pospremili do goriške prefekture, kjer sta Pahorja pričakali predsednica Furlanije-Juljske krajine Debora Serracchiani in prefektinja Maria Augusta Marrosu.

V veži palače Torriani si je Pahor ogledal razstavo o arhitektu in umetniku Paolu Caccii Dominioniju, nakar se je po Raštelu sprehodil do spominskega obeležja Primožu Trubarju na Cavourjevem trgu. V Raštelu so se spremljevalcem pridružili še senatorka Tamara Blažina, šempetrski župan Milan Turk in deželna odbornica Mariagrazia Santoro, Pahor pa se je med hojo spomnil Raštela, kakršen je bil včasih, ko je še veljal za trgovsko srce mesta. »Ulica je nekoč bila zelo živahna,«

je dejal Romoliju, ki je prikimal in spregovoril o težavah goriških trgovcev in poskusih ponovne oživitve mesta. »Združevanje z Novo Gorico in Šempetrom ima tudi ta cilj. Če vzamemo vsako občino posebej, smo majhni, skupaj pa imamo lepo število prebivalcev,« je povedal goriški župan. Med sprehodom po Raštelu je Pahorja pred vrati trgovin pričakalo nekaj trgovcev, s katerimi se je rokoval in pošalil, po kratkem postanku pred kipom filozofa Carla Michelstaedterja pa so se Pahor in spremljevalci zbrali pod spominskim obeležjem Primoža Trubarja na Eckovi hiši.

O obisku očeta slovenskega knjižnega jezika leta 1563 v Gorici je v slovenščini in italijanščini spregovoril kustos Pokrajinskih muzejev iz Gorice Saša Quinzi, ki je predsedniku med drugim povedal, da je pobudo za obeležje dala slovenska konzulta pri goriški občini. Slovesnega odkritja se je pred skoraj štiri leti udeležil takratni minister RS za Slovence v zamejstvu in po svetu Boštjan Žekš, ki je bil - tokrat kot predsednikov svetovalec za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo - navzoč tudi na včerajšnjem dogodku.

S Cavourjevega trga se je Pahor z avtomobilom odpeljali še v Ulico Diaz, kjer so mu predstavili prostore in delovanje Visoke šole za umetnost Univerze v Novi Gorici. Pred palačo Alvarez so Pahorja sprejeli dekan visoke šole Boštjan Potokar, programska direktorica Rene Rusjan in Mara Černic, predsednica goriške pokrajine, ki je lastnica objekta. Vanj se je Visoka šola za umetnost, ki jo obiskuje okrog 60 študentov, preselila lani, njen prihod pa je še dodatno obogatil goriško univerzitetno ponudbo in okrepil prisotnost novogoriške univerze v Gorici. V zgornjih prostorih, kjer ga je dohitel tudi rektor Univerze v Novi Gorici Danilo Zavrtnik, se je Pahor srečal s skupino študentov, ki so mu predstavili delavnico animiranega filma, Černičeva pa je predsednika opozorila, da je palača Alvarez hkrati sedež številnih goriških kulturnih združenj in vodnega okolja AATO. »Srečanje s predsednikom sem izkoristila tudi zato, da sem ga opozorila na reforme, ki zadevajo lokalne avtonomije v Italiji, predvsem pa pokrajine,« je povedala Černičeva, ki je izpostavila pomen goriške pokrajine za slovensko narodno skupnost.

Pred zasедanjem skupščine EZTS GO so si predsednik Pahor in predsednica Serracchianijeva ter njuni spremljevalci privoščili kavo v baru Galleria na Verdijevem korzu, kjer sta kavarnarki nagovorili visokega gosta v slovenskem jeziku, nakar so se peš odpravili proti Trgovskemu domu. Med množico ljudi je predsednika ob vходу v palačo pričakala tudi njegova mama, gospa Iva Pahor Martelanc, ob njej še njen soprog. Bilo je nepričakovano presenečenje, je spremljevalcem zaupal slovenski predsednik. (Ale)

V OŽIVLJENEM TRGOVSKEM DOMU

Od danes naprej pospešimo korake

Včerajšnji predsednikov dan v Gorici je bil nabit s simbolnim pomenom zaradi poudarkov na slovensko-italijanskem sodelovanju in na razvojnih obetih goriške čezmejnega prostora. Vrhunec predsednikovega obiska pa je bil vstop v obnovljene prostore Trgovskega doma, ki se mu je včeraj začelo pisati novo poglavje.

Livio Semolič, koordinator odbora, ki je zadnji dve leti spremljal vračanje prostorov, je predsedniku Borutu Pahorju in deželni predsednici Debori Serracchiani še na ulici obrazložil, kakšni so načrti za Fabianijevo palačo. Razlagam se je pridružil župan Ettore Romoli, ki je pripomnil, da prednost novega življenja za Trgovski dom je v tem, da se manjšina ne bo zapirala vanj in da je odprt vsem narodnostim v mestu, ki prepričano stopajo na pot sožitja.

Pritlična dvorana se je v hipu napolnila. Med občinstvom so poleg že omenjenih osebnosti in članov skupščine Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje (EZTS) izstopali župani Ettore Romoli, Matej Arčon in Milan Turk, rektorja novogoriške in tržaške univerze, predstavnic videmskega rektorja, deželni odbornici za univerzo Mariagrazia Santoro in za zdravstvo Maria Sandra Telesca, direktor goriškega zdravstvenega podjetja Gianni Cortiula in direktor šempetrške bolnišnice Darko Žiberna. Bila je kvalificirana publika, ki je prispevala k oblikovanju razvojnih projektov EZTS-ja, ti pa še čakajo na

ustrezno podporo slovenske in italijanske vlade. Tako Pahor kakor Serracchianijeva sta včeraj poudarila, da je čas za konkretizacijo skupnih načrtov, začenši z ustanovitvijo goriške evropske univerze in čezmejne porodnišnice.

Dobrodošlico vsem je v Trgovskem domu izrekel Livio Semolič: »Po dolgih letih se ponovno odpirajo vrata tega kulturnega središča, ki je bilo zgrajeno leta 1904 na pobudo goriških Slovencev in v katerem se je zrcalila slovenska prisotnost na Goriškem. Ne bom se ob tej priložnosti zastavljal pri mračnih dogodkih fašističnega terorja in nasilja nad Trgovskim domom, ko so črne tolpe v noči 4. novembra 1926 razdejale urade slovenskih organizacij in uničile vse: od slovenski knjig do glasbenih instrumentov. Tudi ne bom omenjal dekreta prefekture, s katerim je takratna oblast Trgovski dom prisilno odvzela goriškim Slovincem. Ne! Osredotočil se bom na današnji praznični dan in na novo vlogo Trgovskega doma, ki je po 19. členu zaščitnega zakona 38/2001 namenjen kulturnim in znanstvenim ustanovam slovenskega in italijanskega jezika, v prvi vrsti Narodni in študijski knjižnici, ki bo ravno v teh prostorih dobila svoj novi dom kot naslednica Knjižnice narodne prosvete ... Prisotnost slovenske knjižnice Damir Feigel, ki je goriška podružnica Narodne in študijske knjižnice, bo oplemenitilo sobivanje z goriško Državno knjižnico v sosednjih prostorih, kar bo dalo celotnemu pritličju na strateški lokaciji v goriškem središču popolnoma nov, privlačen

goriškega sožitja

videz, mestu pa izjemen zgled uresničenega sožitja ... Kaj lepšega kot to, da se v teh prostorih pogovarjamo o sodelovanju, skupnem razvoju in sobivanju različnih kultur in jezikov, ali bolje rečeno, razvoju enega samega goriškega prostora, ki pooseblja vse te značilnosti? EZTS bo prav v gornjih prostorih tega poslopja dobil svoj stalni sedež in vsi se moramo potruditi, da bo ta cilj dosežen čim prej, kot tudi za to, da bo Trgovski dom v celoti namenjen vlogi, ki jo predvideva zaščitni zakon. To bo in to hoče biti obnovljeni Trgovski dom, dom vseh Goričanov, dom vseh gorških kultur in jezikov, dom združene Evrope, kjer nihče ni zapostavljen in vsi se čutimo doma. Danes, gospod predsednik Pahor, predsednica Serracchiani in vsi vi cenjeni gostje, tukaj ste doma!»

Semoliču je pritril predsednik skupščine EZTS Robert Golob: »EZTS danes prvič vstopa v prostore, ki so mu namenjeni. EZTS pa sam po sebi ne pomeni nič, če v njem ni ljudi, ki nameravajo narediti nekaj dobrega in koristnega za živeče na obeh straneh tukajšnje meje.« Povzel je delo, ki so ga v EZTS-ju opravili v zadnjih dveh letih, in zaključil z jasnimi besedami: »Sedaj resno računamo na politično podporo obeh vlad, ki morata tako kot mi prepoznati zgodovinsko priložnost za skupen in integralen razvoj obmejnega prostora.«

Predsednica deželne vlade FJK je o Evropi dejala, da jo mnogi krivijo, da je vir kriznih časov, »kooperacija med Slovenijo in FJK pa nam ponuja pomemben zgled, veliko priložnost za konkretno udeležanje evropske ideje«. Člane EZTS-ja je nato spodbudila k novim, odločnejšim korakom, obenem pa tudi k racionalizaciji ciljev v vidiku novega programskega obdobja 2014-2020, ko bo denarja za kooperacijo manj, kot ga je bilo doslej. »Storitve, ki ji občani potrebujejo, imajo prednost pred nacionalnimi zastavami, vendar v senci evropske zastave. Upam, da v času, ki ni več oddaljen, bo skupno koriščenje storitev, dobrin in cest v tem čezmejnem prostoru nekaj normalnega, ljudem iz Gorice in Nove Gorice pa bo ostal le spomin na čas, ko so bili občani dveh mest,« je zatrdila predsednica deželne vlade.

Predsednik Pahor je svoj nagovor začel s hvaležnim spominom na Nelsona Mandelo in ga nadaljeval tako v slovenskem kakor tudi, mestoma, v italijanskem jeziku: »Trgovskemu domu, simbolu slovenske navzočnosti v Gorici, je vdihneno novo poglavje čezmejnega sožitja. Prav tu bo v prihodnje sedež Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje. Skupaj z vami si želimo, da bi bilo vir navdiha za mirno, in varno prihodnost naših otrok, ki bodo ponosni na to, da so Slovenci, Italijani, Furlani, toda v enaki meri tudi na to, da so Evropejci ... Zelo mi je žal, da smo v zadnjih letih premalo izkoristili potencial, ki ga nudijo programi in skladi Evropske unije. Prevečkrat smo dopustili, da so administrativne postavke omejevale materializacijo skupnih idej, ki bi onemogočale zlitje tega prostora. Toda časa ni mogoče zavrteti nazaj. Lahko pa od danes naprej pospešimo korake, odpravimo zgodovinsko zamudo in pogumno postavimo nove mejnike in nove vizije. V novi večletni finančni perspektivi bo čezmejnem projektom namenjenih še manj sredstev, na slovenski strani le petnajst milijonov evrov. Zato se moramo osredotočiti le na najbolj strateške projekte, ki bodo spodbujali razvoj in nova delovna mesta, še posebej mladim ljudem, ki najbolj občutijo posledice

krize. Področje univerzitetnega sodelovanja je v tem smislu še posebej pomembno. Hkrati pa moramo pokazati še več inovativnosti in kreativnosti pri pripravi čezmejnih projektov na način, da jih bo moč financirati tudi iz drugih virov in programov ... Posebno podporo izrekam oblikovanju skupne turistične ponudbe obeh Goric, povezovanju visokega šolstva in čezmejnega gospodarskega sodelovanja in krepitvi vseh drugih skupnih projektov, ki so zaradi tega bolj privlačni, bolj konkurenčni in bolj uspešni ... Še posebej pomemben učinek bi imela ustanovitev skupne univerze z vsebinami Evropske unije, ki bi združevala mlade intelektualne potenciale tega področja. Danes je dober dan - tako predsednik Pahor -, vliva upanje glede naše prihodnosti. Kaj je za nas, kot odgovorne državljanke in starše naših otrok, pomembnejše od njihove mirne, varne in lepe prihodnosti?» (ide)

»Sem velik zagovornik dveh Goric enega mesta«

»Utemeljeno lahko rečemo, da je to zgodovinski dan,« je tik pred odhodom iz Gorice slovenski predsednik Borut Pahor ocenil včerajšnje dogajanje v Trgovskem domu.

Zakaj pravite »zgodovinski«?

»Vem, da politiki zelo radi posežemo po teh kategorijah, da gre za presežek, da gre za prelom, da gre za zgodovinski dan, a tokrat si lahko upravičeno privoščimo to oceno. Zgodovinski dan v dveh smislih. Slovenci se v nekem institucionalnem, konstitutivnem smislu vračajo v srce Gorice, kjer so živeli, preden jih je fašistično nasilje pregnalo tudi iz Trgovskega doma. Danes pa smo tukaj na način, ki sodi v kontekst nove, skupne evropske prihodnosti. To je razlog, zaradi katerega smemo biti optimistični glede perspektiv Evropskega združenja za teritorialno sodelovanje, ki je povezano z odločenostjo obeh držav in vseh, ki odločamo o prihodnosti sedanje in prihodnjih generacij, da poskušamo osredotočiti naše delo na nekatere strateške projekte, ki bodo mir in varnost, ki ju Evropa že zagotavlja, nadgradili z boljšim, bogatejšim življenjem - ne samo v materialnem, a tudi v duhovnem smislu - za Slovence, za Furlane, za Italijane. S tem omogočamo našim otrokom, da vsak izmed njih ohrani svojo nacionalno identiteto, hkrati pa se krepi skupna evropska identiteta.«

Katero področje čezmejnega sodelovanja je po vaši oceni danes najbolj perspektivno?

»Najprej bi rad povedal, da sem velik zagovornik "dveh Goric enega mesta". Gorica na italijanski strani in Nova Gorica na slovenski strani sta dober primer, kako bi lahko vse funkcije enega mesta, ki so v skupno korist, lahko uspešneje opravljali, če bi jih opravljali skupaj. Jezik ni ovira. V multikulturni Evropi je znanje več jezikov izreden privilegij. Iz tega izhaja odločitev, da sodelujemo, da krepimo tisto, kar nam je skupnega, in da hkrati ohranimo tisto, kar nam je posebnega. To bi nam dalo veliko moč za gospodarski, socialni in duhovni razvoj obeh Goric kot enega mesta. S predsednico Deboro Serracchiani hkrati diskutirava o tem, da bi morala bistveno bolj oživeti nekdanja skupnost Alpe-Jadran. Trikotnik med Ljubljano, Benetkami in Münchnom - ki povezuje narode in države ter predstavlja enega najbolj razvitih delov Evropske unije - ima izjemen potencial. V prihodnjih mesecih bom preko pogovorov s kolegi poskušal doseči neko načelno soglasje, da se najprej preko gospodarskih, nato pa preko

kulturnih in nazadnje tudi okrepljenih političnih vezi, vzpostavi neka evropska regija, ki bi imela izredno močan razvojni potencial, zaradi katerega mladim ljudem ne bi bilo treba skrbeti za svojo prihodnost. Ta potencial bi bil jamstvo za njihovo prihodnost.«

Sami ste odraščali tu blizu. Kako se je spremenil ta prostor?

»Zelo se je spremenil. Čas ene generacije je spremenil ta svet in ga je spremenil na bolje. Evropa se sooča s krizo, toda koncept Evrope ni v krizi. Mlade generacije ne smejo obravnavati projekta Evrope - ter miru in varnosti, ki ju uživajo - kot nekaj samoumevnega. Za to se je bilo treba boriti. Danes je treba ta projekt nadgraditi z rešitvami za soočanje s krizo. Ali ni morda prav Nelson Mandela, premočrtni borec za svobodo, za enakopravnost, za spravo, navdih za vse, zato da si prizadevamo za boljši svet? Luč je sicer ugasnila, ampak svetloba ostane.«

NA DVORCU LANTHIERI V VIPAVI

Pričakujejo pomoč pri reševanju težav z Visoko šolo za umetnost

Včerajšnji obisk na Goriškem je predsednik Borut Pahor začel v Vipavi. V družbi rektorja Univerze v Novi Gorici Danila Zavrtanika, prorektorja Gvida Bratine, Branke Mozetič Vodopivec, dekanje Visoke šole za vinarstvo in vinogradništvo, in župana Ivana Princeasa si je ogledal obnovljeni dvorec Lanthieri in prostore univerze. Predsednik je večkrat izrazil občudovanje nad obnovo dvorca iz 17. stoletja, ki ga štejejo za najpomembnejši objekt baročne vrtno-arhitekturne dediščine na območju novogoriške območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije. Med ogledom prostorov se je srečal tudi s petnajstimi študenti WPI inštituta iz ameriškega Bostona, ki so na dvomesečni izmenjavi.

Obisk v Vipavi je trajal vsega dvajset minut. V tem času se je predsednik sprehodil po obnovljenem objektu in pohvalil obnovo, s katero so uspeli ohraniti in poudariti detajle iz preteklosti. Zelo sproščeno je potekalo srečanje Pahorja z ameriški študenti, ki so bili ob novici, da jih bo obiskal predsednik države, izjemno vznemirjeni. V njihovi domovini namreč predsednika večina državljanov nikoli ne vidi v živo.

»Vedno je velika čast, da nas obišče predsednik,« je pred obiskom povedal tudi rektor Zavrtanik: »Predstavili mu bomo našo dejavnost v Vipavi, obnovljeni dvorec Lanthieri in Visoko šolo za umetnost, ki ima prostore v Gorici. Še posebej bi ga radi seznanili s težavami, ki jih slednja ima z vpisom v register v Sloveniji, kar posledično prinaša tudi težave študentom. Upam, da bomo s predsednikovo pomočjo te težave v kratkem rešili. Te težave se namreč vlečejo že trinajst mesecev, kar menim, da je prava sramota za vse tiste, ki so pri tem vpisu udeleženi, predvsem za ministrstvo.« Ker ta program ni vpisan v register pri ministrstvu - vlogo je Univerza v No-

vi Gorici vložila že oktobra 2012 -, študentje ne morejo uveljavljati svojih pravic, med katere sodi tudi pravica do zdravstvenega zavarovanja, pa tudi ostale: ne morejo pridobivati bonov za prehrano, težave imajo s štipendijami. Dejansko se jim godi, kot da ne bi imeli statusa študenta. Doslej zagato rešujejo tako, da si zdravstveno zavarovanje, na primer, plačujejo sami kot nezaposlene osebe.

»Šola je akreditirana, program je akreditiran pri Nacionalni agenciji za kvaliteto visokega šolstva. Postopek vpisa v register bi moral biti formalnost, pa se žal ta formalnost vleče že trinajst mesecev in se bo vlekla še nekaj časa. Še enkrat poudarjam: to je za urejeno državo sramota. Če sem prav razumel, je glavni problem ta, da se je šola vmes preselila, to je očitno grozna motnja in težava,« pribija Danilo Zavrtanik.